

4 Bibl.
1916

W

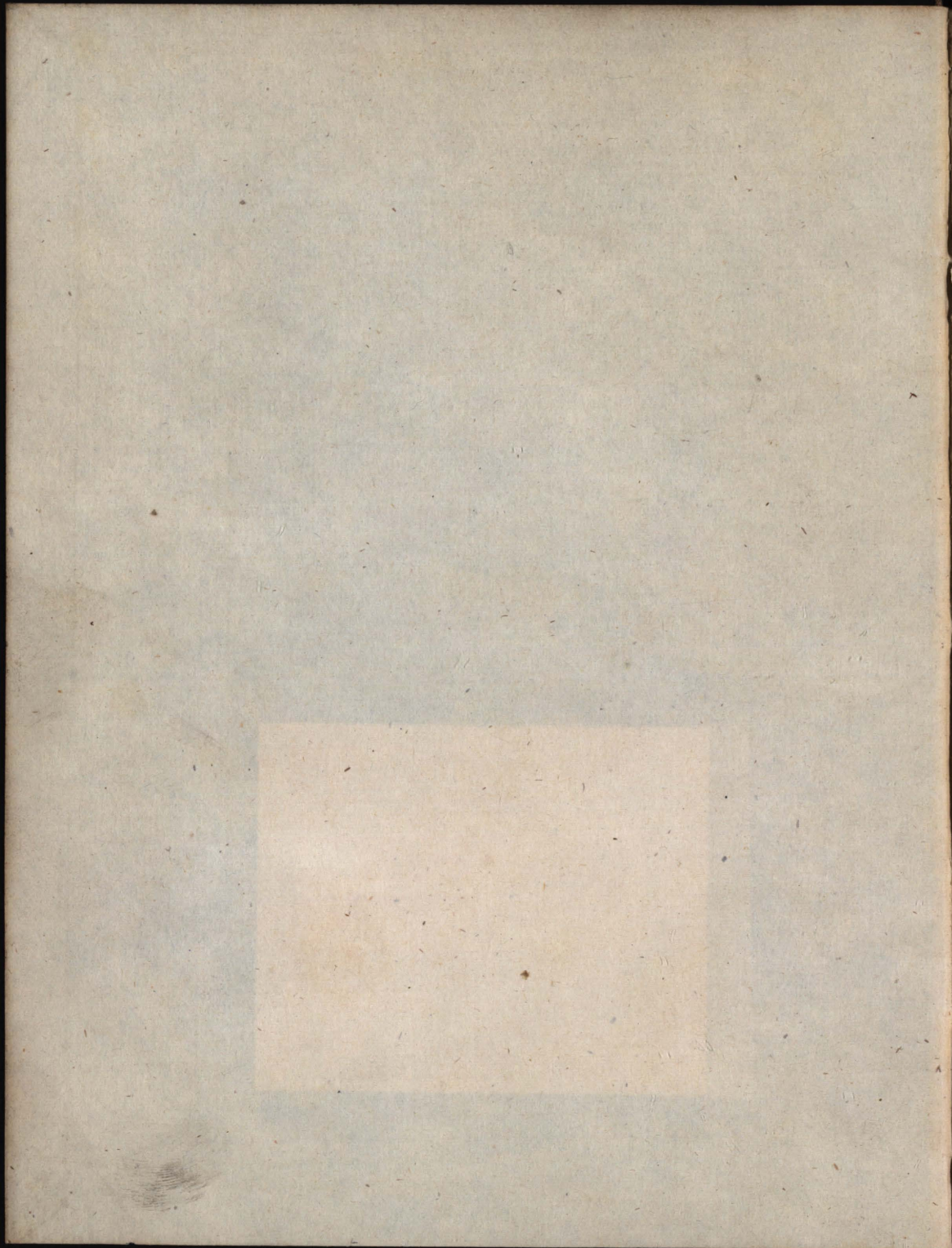
4. Burt 1916

W

416 333 905 900 10

4 Bible, 1916

PROVERBIA
SALOMONIS.

Epistola sancti Hieronymi presbyteri ad Chromatiū &
Heliodorum episcopos de libris Salomonis.

Ingat epistola quos iūgit sacerdotiū, imo charta nō diuidat
quos Christi nescit amor. Cōmentarios in Osee amos. & Za-
chariā, Malachiam quoq; poscitis. Scripsissem si licuisset præ-
ualititudine. Mittitis solatia sumptuū, notarios nostros & libra-
rios sustentatis ut uobis potissimū nostrū desudet ingeniū. Et
ecce ex latere frequens turba diuersa poscentiū quasi aut æquum
sit me uobis esurientibus & aliis laborare, aut in ratiōe dati &
accepti, cuiq; præter uos obnoxius sim. Itaq; longa egrotatione
fractus, ne penitus hoc anno reciderē, & apud uos mutus essem,
tridui opus nomini uestro consecraui, interpretationē, uidelicet
trium Salomonis uoluminū, Masloth quod Hebræi parabolas,
uulgata autē editio proueria uocat, Coeleth, quē græce Ecclesi-
asten, latinæ contionatorē possumus dicere, syrachim, quod in
lingua nostra uertit Cāticum canticorū. Fertur & pāneretōs Iesu
filii Syrach liber, & alius pseudographus qui sapientia Salomōis
inscribitur. Quorū priorum Hebraicū repperi, nō Ecclesiasticum
ut apud Latinos, sed parabolas prænotatū. Cui iuncti erant eccle-
siastes & canticū canticorū ut similitudinē Salomonis, nō solum
numero libroꝝ, sed etiam materiārū genere coequaret. Secūdus
apud Hebræos nusq; est, quia & ipse stilus græcā eloquentiā re-
dolet, & nōnulli scriptorum ueterum, hunc esse Iudæi Philonis
affirmant. Sicut ergo Iudith & Tobix & Machabeorū libros le-
git quidem eos ecclesia, sed inter canonicas scripturas non reci-
pit, sic & hæc duo uolumina legat ad ædificationem plebis, non
ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si
cui sane septuaginta interpretum magis æditio placet, habet eā
a nobis olim emendatam. Neq; enim noua sic cudimus ut uete-
ra destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis
nostra scripta intelligi, quæ non in tertium uas transfusa coacu-
erint, sed statim de prælo purissimæ commendata teste, suum sa-
porem seruaerint.

*Esurientibus
Lupa sumptuum
suis uobis, it
seruauit.*

*Παράβολα græcis similitudines latine appellantur, sed hoc tri-
partitum Solomon, non ut in iuxta litteram intelligeremus, sed ut diuina
sententia alius requireremus.*

INCIPIT LIBER PROVERBIORVM
quem Hebrei Misse uel Masloth appellant.

Capitulum I.

ARABOLE SALOMONIS filij David regis Israel. Ad sciendum sapientiã & disciplinã ad intelligenda uerba prudentiã, & suscipiendã eruditionem doctrinã iustitiam & iudiciũ & æquitatẽ. Vt detur paruulis astutia, & adolesceti

parabolam uelatas.

scientia & intellectus. Audiẽs sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Animaduertet parabolã & interpretationẽ uerba sapientũ & enigmata eorũ. Timor domini principiũ sapientiã. Sapientiã atq;

Elegantis m̃p a sapientia incipit ostendit nominibus obsequia danda de sapientia q̃ dicitur, qui audient de oĩa a minori prudentiam ferri.

doctrinã stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinã patris tui, & ne dimittas legẽ matris tuã, ut addatur gratia casu

Timor Duplex alius seruus, alius uero seruus. ut Beda uoluit. De seruus h̃ horum dicitur ad salomonem, ut q̃is in solitudine resabit.

piti tuo & torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint, ueni nobiscũ in

Affectu parno salus allegorice blandum no peccato. ridui arguit sc̃at.

insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas cõtra inson-

Generaliter hoc dicit salom, de latronibus qui non reddunt m̃fediari solent.

tem frustra deglutiamus eum sicut infernus uiuentẽ & integrũ quasi descendẽ in lacum & omnẽ p̃ciosam

substantiã reperiemus, implebimus domos nostras spolijs, sortem mitte nobiscũ, marsupium sit unũ omnium nostrũ, fili mi ne ambules cum eis. Prohibe pedẽ tuum a

aqueus per se uentis, cum quorũ b̃p̃ia traditur eis qui penas habent in charitati, et oculos mortis, quibus mala que patibuntur transiunt, et p̃indunt.

femitis eorũ, pedes em̃ illorũ ad malũ currunt, & festinãt ut effundãt sanguinẽ. Frustra autẽ iacitur rhete ante oculos pennatorũ. Ipsi quoq; cõtra sanguinẽ suum insidiant

& molliunt fraudes contra aĩas suas. Sic semite oĩs auari animas possidentiũ rapiunt. Sapientia foris prædicat, in

Non sapiens acquisito a ij ut. et mali uisitationem.

Deligentis disciplina
delicet quicq; in disciplina
linis legis p̃cipiat blandiri
in probro p̃cipit
quonia l̃m̃ p̃cipit
ma, in timore
throna.
is que lego
domini / quia
boni, in p̃cipit
bi Chri ad lita
q̃ gra m̃m̃ h̃p̃it
missi cum sp̃
religis regni
cuus spl̃m̃, q̃
q̃ m̃m̃ us, sunt
corona, ut l̃p̃cipit
nullo fine
claudunt.

^{populis} plateis dat uocem suā. In capite turbarū clamitat, in foris ^{principibus} bus portarū urbis profert uerba sua dicens. ^{100 lra} Usquequo paruuli diligitis infantiā & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt scientiā. Conuertimini ad correptionē meam. En pferam uobis spiritū meū & ostendā uobis uerba mea. Quia uocaui & renuistis, extēdi manū meam, & nō fuit qui aspiceret. Despexistis omne consiliū meum, & increpatiōes meas neglexistis.

Exodi .14.
misi spiritū meū
in cooperuit eos in uere.
Et Tob. q. uidi impios
et spiritū eius in eos
ultra.

psalmo .12.
Qui habitant in celis
iridebit eos, et domus
eius subuertabit eos.

significat .129
id est, quod alii in
uenerunt, alii in obsequio
refrigerant.

Enoniam
multi sunt paruli
sorgi, et stulti quibus
ad dominū, a quo autem
fructus, qui quibus
accidit occasi et quo
et tunc alios inueniunt
in ad perditionem dicitur
vni.

Quo notat
hoc uer. Sapientiam
et gloriā prudentiā
et sanā mentē.

Audit non
mū dicit tū corporis
uocem, nō in
uocem, et aperit cor
in uocem.

Ego quoq; in interitu uestro ridebo, & subsannabo cū uobis id quod timebatis aduenerit. Cū irruerit repētina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quādo uenerit super uos tribulatio & angustia. Tūc inuocabūt me & nō exaudiā, mane cōsurgent & nō inuenient me, eo qd exosam habuerint disciplinam, & timorē domini nō susceperint, nec acquieuerint cōsilio meo, & detraxerint uniuersę correptiōi meę. **Comedent igit̃ fructus uig sue, suisq; cōsilijs saturabūtur.** Auersio paruulorū interficiet eos, & p̃sp̃eritas stultorū perdet eos. Qui autē me audierit absq; terrore requiescet, & abūdantia p̃fruetur malorum timore sublato.

Ca. II.

Flli mi si susceperis sermones meos & mandata mea absq; cōderis penes te, ut audiat sapiētiam auris tua, inclina cor tuū ad cognoscendā prudentiā, Si em̃ sapiētiam inuocaueris & inclinaueris cor tuū prudētia, si quesieris eā quasi pecuniam & si cut thesauros effoderis illam, tūc intelliges timorē domini, & sciētiam dei inuenies, q̃a dominus dat sapiētiam, & ex ore eius scientia & prudētia. Custodiet rectorum salutē & p̃teget gradiētes simpliciter, seruans semitas iusticię, & uias sanctorū custodiens. Tūc intelliges iustitiā & iudiciū & eq̃tatem, & omnē semitā

bonā. Si intrauerit sapientia cor tuū, & scientia animę tue placuerit, consiliū custodiet te, & prudētia seruabit te ut eruaris a uia mala & ab homine q̄ peruersa loquit. Qui

Interrogatio.

relinquunt iter rectū, & ambulant per uias tenebrosas. Qui letant cū male fecerint, & exultant in reb⁹ pessimis

Responsio.

Quorū uia peruersę sunt & infames gressus eorū. Ut eruatis a muliere aliēna & ab extranea q̄ mollit sermōes

p mū hē nē
atq̄na intelligit passim
omnis uoluntas dei in
quod sit uoluntas leuā
cūm est dubitatio nos fallit
confutent uoluntate p̄
huiusmodi p̄ se forme.
Si nō uolunt
p̄m̄ uolunt

suos, & reliquit ducē pubertatis sue, & pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortē domus eius, & ad inferos semitę ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertent, nec apprehēdent semitas uite. Ut ambules in uia bona, & calles iustorū custodias. Qui em̄ recti sunt habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea. Impij uero de terra perdentur, & qui iniquę agunt auferentur ex ea.

Si nō uolunt p̄m̄ uolunt

Ca. III

Ostendit opib⁹

Fili mi ne obliuiscaris legis meę, & precepta mea cor tuū custodiat. Longitudinē em̄ dierū & annos uite & pacē apponet tibi. Misericordia & ueritas te nō deserāt. Circunda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinā bonā corā deo & hominibus. Habe fiduciā in domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentię tue. In omnib⁹ uijs tuis cogita illū, & ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud te metipm. Time deū, & recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo, & irrigatio ossiū tuorū. Honora deū de tua substantia, & de primitijs oim frugū tuarū: da pau-

ostendit opib⁹
uoluntatis in p̄sentia
uq̄ nostris uolunt esse
confidendum, a deo dix
illum, et ad congruē or
dine fuit cūmā an
a uoluntate, et a uolunt
nos conuincit, ornate ma
audis nostros, dicendos et
longi dierū.
de in p̄sentia p̄m̄p̄torem
custodia dura uolunt
et inuoluntabilis, cum p̄dit
simulantibus p̄m̄p̄t.

Misericordia:
Misericordia, que dicitur
p̄m̄p̄t, ueritas que uolunt
p̄m̄p̄t p̄m̄p̄t.

Habe fiduciā:
Dicitur hoc loco habenda
fiducia non in p̄o.
deus uolunt, no
in nostra doctrina,
aut naturali sapientia
sed totum sp̄m̄ in deum
collorandam.

perib⁹, & implebuntur horrea tua saturitate, & uinotorcularia redundabunt. Disciplinā fili mi ne abijcias nec deficias cū ab eo corripieris. Quem em̄ diligit dominus corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. **Beatus homo**

per umbilicū
opera misericordia
que ossa autē p̄m̄p̄t
mollit in ter p̄m̄p̄t
p̄m̄p̄t p̄m̄p̄t

per umbilicū
opera misericordia
que ossa autē p̄m̄p̄t
mollit in ter p̄m̄p̄t
p̄m̄p̄t p̄m̄p̄t

per umbilicū

domini

Quo manu posuit

*Sub discipulo hinc et conu-
pheno consolabatur, quod
reprobat addit in simianis
q' beatitudo uera e' hinc
non aduocis carne, q'
sunt in profanis, sed
p'one sapientie p'p'he-
tari, quod t' in ha-
vira domini volunta-
tem cognoscere, et in
furore eius respicere
fuit.*

qui inuenit sapientia & qui affluit prudentia. Melior est
acquisitio eius negociatioe auri & argenti, primi & puris-
simi fructus ei⁹. Preciosior est cunctis opibus sapientia, &
oia quae desiderant huic non valent comparari. Longitu-
do dierum in dextera eius & in sinistra illius diuitiae & glo-
ria. Via eius viae pulchrae, & omnes semitae eius pacificae.
Lignum vitae est his qui apprehenderint eam, & qui tenuerint
eam beati. Dominus sapientia fundauit terram, stabiliuit ce-
los prudentia. Sapientiae illius eruperunt abyssi, & nubes rore
concreuerunt. Filii mei ne effluant haec ab oculis tuis. Custodi
legem meam atque consilium meum, & erit vita anime tue, & gra-
tia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, &
pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis, quiesces
& suavis erit somnus tuus. Ne paeas repentino terrore,
& irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in
latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli phibe-
re benefacere eum qui potest, si vales & ipse benefac. Ne
dicas amico tuo vade & reuertere, & cras dabo tibi, cum
statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in
te habeat fiduciam. Non contendas aduersus hominem frustra
cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum
nec imiteris vias eius, quia abominatio est domini ois illusor
& cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo
impiorum, habitacula autem iustorum benedicent. Ipse deludet il-
lusores, & mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes posside-
bunt, stultorum exultatio ignominia. Ca. IIII

*Quo manu
posuit hinc
et conu-
pheno
reprobat
addit in
simianis
q' beatitudo
vera e' hinc
non aduocis
carne, q'
sunt in
profanis,
sed p'one
sapientie
p'p'he-
tari, quod
t' in ha-
vira domini
volunta-
tem cognoscere,
et in furore
eius respicere
fuit.*

Ut Genesis

*ca. 7. & ipse fuit
omnis forma d'byssi*

*Quanto ad vana
locutionis.*

hortaturus

*hinc ad philosophiam
qualiter ipse loquens
a patre sit edocens, respicit.*

Salomon se

*virginium appellat.
Cuius tamen utrum
fratrem habuerit, sed illo postea multis
fratres mortuus, et ita patris ac si unigeni
fuit.*

AVdite filij disciplinam patris & attendite ut sciatis pru-
dentiam. Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne des-
relinquatis. Nam & ego filius fui patris mei tenellus & uni-
genitus coram matre mea, & docebat me atque dicebat. Sus-

Ca. IIII

ciptat verba mea cor tuū, custodi p̄cepta mea & viues. ^{et post}
Posside sapiētiā. Posside prudētiā. Ne obliuiscaris neq; ^{et post}
declines a verbis oris mei. Ne dimittas eā, & custodiet te
dilige eā & cōseruabit te. Principiū sapiētię posside sapi
entiā, & in omni possessiōe tua acquire prudētiā. Arri
pe illā & exaltabit te, glorificaberis ab ea cū eam fueris
amplexat. Dabit capiti tuo augmēta gratiarū & coronā
inclya proteget te. Audi filii mi & suscipe verba mea, vt
multiplicent tibi anni vitę. Viam sapiētię monstrabo ti
bi, & ducā te p̄ semitas iustitatis. Quas cū īgressus fue
ris nō artabunt gressus tui, & currens nō habebis offen
diculū. Tene disciplinā, ne dimittas eā. Custodi illā, q̄
illa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorū, nec tibi
placeat malorū via. Fuge ab ea nec transeas per illā, decli
na & desere eā. Non em̄ dormiunt nisi cū malefecerint,
& nō rapit somnus ab eis nisi sup̄latauerint. Comedūt
panē impietatis, & uinū iniquitatis bibūt. Iustorū autē semita
quasi lux splēdens procedit & crescit vsq; ad perfectam
diem. Via impiorū tenebrosa, nesciūt vbi corruant. Fili
mi auisculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina
aurē tuā. Ne recedāt ab oculis tuis custodi ea in medio
cordis tui. Vita enim sunt inuenientibus ea, & uniuersę
carni sanitas. Omni custodia serua cor tuū, quia ex ipso
uita procedit. Remoue a te os prauū & detrahētia labia
sint procul a te. Oculi tui recta uideant, & palpebrę tuę
præcedant gressu tuos. Dirige semitas pedibus tuis, &
omnes uie tuę stabilientur. Ne declines ad dexterā, neq;
ad sinistrā. Auerte pedem tuum a malo. Vias em̄ quę a
dextris sunt nouit dominus, puerisq; ueris sunt quę sunt
a sinistris. Ipse enim rectos faciet gressu tuos. itinera autē

Omnia
*quę possides
seruata, vt
sapientiam
possides, custodiam.*

Ad aduersis
*non inueniunt
indignos insipit*

In ditione
*soluum mandu
quasi opus dolo
comitit arguunt*

Monet ad

Iter iustitie
*quo ingredi dicitur
diligenter adpro, et in
cunctis, que agitur dis
ponis, primum tuis in que
firmiter illa sunt ueritate*

Dextera via

*dona d. Sicut in uero
milla. Dextera in via
dextera t. inuenit et in
iustitia profertur. Dextera in sinistra de
que animus sui quada dicitur et frugulata
ignorat se poter consequi salutem.*

tua in pace producet.

Ca. V.

huius tenus

*conuulsum castigauerunt
audiam. huius sub
fimo munitis. ab
horeticorum disciplina
prohibet*

Flli mi attende ad sapientiā meam, & prudentiā meę
inclina aurem tuā, ut custodias cogitationes, & disci-
plinā labia tua conseruent. Ne intenderis fallacię mulie-
ris. Fauus eī distillans labia meretricis, & nitidius oleo
guttur eius. Nouissima aut illius amara quasi absynthiū
& lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius des-
cendunt in mortē, & ad inferos gressus eius penetrant.
Per semitā uitę nō ambulant, uagi sunt gressus eius, &
inuestigabiles. Nunc ergo fili mi audime & ne recedas
a uerbis oris mei. Longe fac ab ea uia tuam, & ne appro-

De honore

*quod ad imaginem
de capite munitis
domini spirituum
uoluntati faldas.*

pinques foribus domus eius. Ne des alienis honorē tuū,
& annos tuos crudeli. Ne forte impleantur extranei uis-
ribus tuis, & labores tui sint in domo aliena, & gemas in
nouissimis quando consumpseris carnes tuas & corpus
tuū & dicas. Cur detestatus sum disciplinā & increpatio-
nibus nō acquieuit cor meum? Nec audiui uocē do-
centiū me, & magistris nō inclinaui aurē meā. Pene fui
in omni malo, in medio ecclesię & synagogę. Bibe aquā
de cisterna tua, & fluenta putei tui. Deriuetur fontes tui
foras, & in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus,

Verū hoc loco

*ad sapientiam
indunt*

Salomon alibi

*Qui uultu striformem
facit et iniuriam.*

nec sint alieni participes tui. Sit uena tua benedicta, & les-
tare cū muliere adolescentię tuę. Cerua charissima &
gratissimus hynulus. Vbera eius inebrient te omnitē
pore, & in amore eius delectare iugiter. Quare seduce-
ris fili mi ab aliena, & foueris in sinu alterius. Respicit do-
minus uiam hominis, & omnes gressus eius considerat.
Iniquitates suę capiunt impiū & funibus peccatorū su-
orum costringitur. Ipse morietur, quia non habuit disci-
plinam, & in multitudine stultitię suę decipietur.

Ca. VI.

Flli mi si spopōderis pro amico tuo, defixisti apud ex-
 traneum manū tuam. Illaqueatus es uerbis oris tui,
 & captus proprijs sermonibus. Fac ergo quod dico fili
 mi & temetipsum libera, quia incidisti in manū proximi
 tui. Discurrere festina, suscita amicū tuū. Ne dederis som-
 num oculis tuis, nec dormitēt palpebræ tuæ. Erudere quasi
 damula de manu, & quasi auis de insidijs aucupis. Vade
 ad fornicam o piger, & cōsidera uias eius, & disce sapi-
 entiam. Quæ cū non habeat ducē nec præceptorē, nec
 principem, parat in cōstate cibū sibi ut cōgreget in messe
 quod comedat. Usquequo piger dormies? Quando
 cōsurges de somno tuo? Paululū dormies, paululū dor-
 mitabis, paululum conferes manus tuas ut dormias, &
 ueniet tibi quasi uiator egestas, & pauperies quasi uir ar-
 matus. Si uero impiger fueris, ueniet ut fons messis tua,
 & egestas longe fugiet a te. Homo apostata uir inutilis
 graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito
 loquit, prauo corde machinat malū, & omni tēpore iura-
 tia seminat. Huic exēplo ueniet perditio sua & subito
 conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quæ
 odit dominus, & septimū detestatur anima eius. Oculos
 sublimes, linguam mendacē, manus effundentes inno-
 xium sanguinē, cor machinans cogitationes pessimas,
 pedes ueloces ad currendū in malū, proferentē mēdacia
 testem fallacē, & eū qui seminat inter fratres discordias.
 Conserua fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legē
 matris tuæ. Liga eam in corde tuo fugiter, & circunda
 gutturi tuo. Cum ambulaueris gradient tecum, cū dor-
 mieris custodiant te, & euigilans loquere cum eis. Quia

Dixerat de
 heresi, et alii uicini
 bonis uis, in praxer et
 præceptorum, et uenerat
 pignori. At uir uerum
 quæ satisfactionem, ubi
 considerandum, quia p
 non inante uigilia dicit
 uoluit, prius apostatam
 non inante. Quia nisi
 non superbiunt angeli
 a conspectu conditoris
 prius inuicem amissionē
 inuicem, cadit foras
 postmodum usq, ad som-
 nanda uigilia non
 uenire.

^{inimicis} mandatū lucerna est, & ^{inimicis} lex lux, & uia uitæ increpatio dis-
 ciplinæ, ut custodiant te a muliere mala & a blanda lin-
 gua extraneæ. Non concupiscat pulchritudinē eius cor
 tuū, ne capiaris nutibus illius. ^{de uirginitate et facta} Præciū enim scorti uix est
 unius panis, mulier aut̄ uiri præciosam animā capit. Nū-
 quid potest homo abscondere ignē in sinu suo, ut uesti-
 menta illius non ardebat, aut ambulare super prunas ut
 nō plante cōburantur eius. Sic qui ingredit̄ ad mulierē
 proximi sui, nō erit mundus cū tetigerit eā. Nō grandis
 est culpa cū quis furatus fuerit. Furatur em̄ ut esurientē
 impleat animā. Deprehensus quoq; reddet septuplū, &
 oēm substantiā domus suæ tradet & liberabit se. Qui
 autē adulter est, propter cordis inopiā perdet animā suā.
 Turpitudinē & ignominia cōgregat sibi, & opprobriū
 illius non delebit, Quia zelus & furor uiri nō parcat in
 die uindictæ, nec acquiescet cuiuscūq; precibus, nec susci-
 piet pro redemptione, dona plurima.

Ca. VII.

Flli mi custodi sermones meos & precepta mea recō-
 de tibi. Fili honora dominū & ualebis, præter eū ues-
 ro ne timueris alienū. Serua mandata mea & uiues, &
 legem meā quasi pupillā oculi tui. Liga eā in digitis tuis,
 scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientię soror mea
 es, & prudentiā uoca amicā tuam. Ut custodiat te a mu-
 liere extranea, et ab aliena quę uerba sua dulcia facit. De
 fenestra em̄ domus meæ per cancellos prospexi iuuenē,
 & uideo paruulos. Cōsidero uerborū iuuenem, qui trās-
 sit per plateas iuxta angulū, & prope uiam domus illius
 graditur in obscuro ad uesperascente die in noctis tene-
 bris & caligine. Et ecce occurrit illi mulier in ornatu me-
 retricio p̄parata ad decipiēdas animas. Garrula & uaga

Breuis uoluptas

fornicationis, et peccata
 parua fornicationis. Sunt in
 uicinis dicitur. Solum
 et uicinis. Solum
 postmodum uicinis
 parua fornicationis
 uicinis ad fornicationem
 ad fornicationem
 sed postmodum uicinis
 uicinis.

fur qui uicinis
 dominus abstrahit
 non a uicinis.

Capite hoc

solo non a uicinis
 libidinis, et lasciuia
 animi, et ab ipa
 inuicinis dicitur.

quietis impatiens, nec ualens in domo consistere pedibus
suis. Nunc foris nūc in plateis, nūc iuxta angulos insidiās
Apprehēsumq; deosculantur iuuenē, & procaci uultu
blandiē dicens. Victimās pro salute deuoui, hodie reddi
di uota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuū, desi-
deranste uidere & repperi. Intexui funibus lectulū meū
strauitapetibus pictis ex egypto, aspersi cubile meum
myrrha & aloē & cynamōmo. Veni inebriemur uberis
bus, & fruamur cupitis amplexibus donec illucescat
dies. Non est em̄ uir in domo sua, abiit uia longissima.
Sacculū pecunię secū tulit, in die plenæ lunæ reuersurus
est in domū suā. Irretiuit eum multis sermonibus, & blā-
ditijs labiorū protraxit illū. Statim eā sequitur quasi bos
ductus ad uictimā, & quasi agnus lasciuies & ignorans,
& nescit q; ad uincula stultus trahatur donec transfigat
sagitta iecur eius. Velut si auis festinet ad laqueū, & nescit
q; de periculo aīa illius agitur. Nunc ergo fili mi aus-
di me, & attende uerba oris mei. Ne abstrahatur in uis
illius mens tua, neq; decipiaris semitis eius. Multos em̄
uulneratos deiecit, & fortissimi q; interfecti sunt ab ea
Vig inferi domus eius penetrantes in interiora mortis.

Capitulum. VIII.

NVnquid nō sapientia clamitat; & prudētia dat uos
cem suā. In summis excelsisq; uirtutibus supra uia ^{uirtutibus}
in medijs semitis stans iuxta portas ciuitatis in ipsis forib; ^{in publico}
loquit dicēs. O uiri ad uos clamito, & uox mea ad filios ^{in publico}
hominū. Intelligite paruuli astutiam, & insipientes anis ^{in publico}
mauertite. Audite quoniā de rebus magnis locutura ^{in publico}
sum, et aperientur labia mea ut recta predificent. Veritatē ^{in publico}
meditabitur guttur meū, et labia mea detestabunt impi ^{in publico}

um. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prauū
 qđ neq; peruersum. Recti sunt intelligentibus, & equi
 inuenientibus scientiā. Accipite disciplinā meam & non
 pecuniā, doctrinā magis q̄ aurum eligite. Melior est em̄
 sapientia cūctis opibus p̄ciosissimis, & omne delidera
 bile ei non potest cōparari. Ego sapientia habito in cons
 silio, & eruditus intersum cogitatiōibus, Timor domini
 odit malū, arrogantiam & superbiam & uiam prauā, & os
 bilingue detestor. Meū est consiliū & æquitas, mea est
 prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, &
 legū cōditores iusta decernūt. Per me principes imperāt
 & potentes decernūt iustitiā. Ego diligētes me diligo, &
 qui mane uigilauerint ad me, inueniēt me. Mecū sunt di
 uitie & gloria, opes superne & iustitia. Melior est fruct⁹
 meus auro & lapide p̄cioso, & genimina mea argento
 electo. In uis iustitie ambulo in medio semitarū iuditij,
 ut ditē diligētes me, & thesauros eorū repleā. Domin⁹
 possedit me in initio uiarū suarum ante q̄ quicq; faceret
 a principio, ab eterno ordinata sum, & ex antiquis ante q̄
 terra fieret. Nondū erant abyssi & ego iam concepta erā
 Necdū fontes aquarū eruperāt, necdū mōtes graui mo
 le constiterant. Ante oēs colles ergo parturiebar, adhuc
 terrā non fecerat, & flumina & cardines orbis terre, Qñ
 preparabat celos ad eā, quando certa lege & gyro ual
 labat abyssos. Quādo ethera firmabat sursum & libras
 bat fontes aquarū. Quādo circū dabat mari terminū suū
 & legem ponebat aquis ne transiret fines suos. Quando
 appendebat fundamenta terre, cū eo eram cūcta cōpos
 nens. Et delectabar per singulos dies ludens coram eo
 omni tpe, & ludēs in orbe terrarū, & delitię meę esse cū

Ut homo omni
 uis p̄cipit

Lucusque
 Locutus est per uerbum ad
 filium, uisus uero quia
 et sapientia inuentionem
 format, ut non deperit quod
 esset, ut quanta legunt,
 et factis quasi inuentionem
 ostendat et remanet uisus
 facinorosi utramque uisus
 et uisus et uisus.

per Cardines
 per uisus quibus
 patens celi principes
 p̄cipit, omni, accidens,
 p̄cipit, sapientia, uis
 et forma poli p̄cipit
 et uis celi uisus uisus
 et uis p̄cipit poli uisus

Sphera
 uisus ad
 uisus Lu
 p̄cipit de

filij hoīm. Nunc ergo filij audite me. Beati qui custodis
unt uias meas. Audite disciplinā & estote sapientes, &
nolite abijcere eam. Beatus homo qui audit me, & qui
uigilat ad fores meas ^{prophetas} q̄tidie, & obseruat ad postes ostij
mei. Qui me inuenerit inueniet uitam & hauriet salutē
a domino. Qui autem in me peccauerit, ledet animā suā.

Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. **Ca. IX.**

Sapientia edificauit sibi domū, excidit colūnas septē.

Simmolauit uictimas suas, miscuit uinū & proposuit
mensam suā. Misit ancillas suas ut uocarēt ad arcem, &

ad menia ciuitatis. Si quis est paruulus ueniat ad me. Et

in sapientibus locuta est. Venite cōmedite panem meū, &

bibite uinū quod miscui uobis. Relinquire infantia, & ue-

nite & ambulate per uias prudentiæ. Qui erudit deriso-

rem, ipse iniuriā sibi facit, & qui arguit impiū sibi maculā

generat. Noli arguere derisorē, ne oderit te. Argue sapi-

entem, & diliget te. Da sapienti occasiōē. & addetur ei

sapientia. Doce iustū, & festinabit accipere. Principium

sapientiæ timor domini, & scientia sanctorū prudentia.

Per me em̄ multiplicabunt dies tui, & addentur tibi an-

ni uite. Si sapiens fueris tibi metipsi eris, si aut̄ illusor solus

portabis malū. Mulier stulta & clamosa plenaq; illece-

bris, & nihil om̄ino sciens, sedet in foribus domus suæ

super sellam in excelso urbis loco, ut uocaret trāseuntes

per uiam & pergētes itinere suo. Quis est paruulus decli-

net ad me. Et uerborū locuta est. Aque furtiue dulciores

sunt, & panis absconditus suauior. Et ignorauit q̄ ibi sint

gygantes, & in profundis inferni coniuue eius. Qui em̄

applicabitur illi descendet ad inferos, nam qui abscesserit ab ea saluabitur.

Ca. X.

b iij

Logitur sapientia

Verba mulieris
pro filiis

no est in
habere

*Novum possit
habilitatem, quia non
genus locutionis in
solito et non ut prius
et singulis bonis non
malorum in partibus
differat, sed aliam
verborum admi. utrumque
describit.*

R

Parabolæ Salomonis filij David regis Hierusalem, filius sapiens letificat patrē, filius uero stultus mœsticia est matris suæ. Nihil proderunt thesauri impietatis. Iustitia uero liberabit a morte. Nō affliget dñs fame animam iusti, & insidias impiorū subuertet. Egestatē operata est man⁹ remissa, manus autē fortiū diuitias parat. Qui autē nitit̄ mendacijs hic pascit uentos, idem autē ipse sequitur aues uolantes. Qui cōgregat in messe filius sapiēs est qui autē sterit̄ egestate filius confusionis. Benedictio domini super caput iusti, os autē impiorū operit iniquitatē. Memoria iusti cū laudibus, & nomē impiorū putrescet. Sapiēs corde precepta suscipiet, stultus ceditur labijs. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidēter, qui autē deprauat uias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem & stultus labijs uerberabitur. Vena uitę os iusti, & os impiorū, operit iniquitatē. Odium suscitatur rixas, & uniuersa delicta operit charitas. In labijs sapientis inuenitur sapientia, & uirga in dorso eius qui indiget corde. Sapiētes abscondūt scientiā, os autem stulti confusioni proximum est. Substantia diuitis urbs fortitudinis eius, pauor pauperū egestas eorum. Opus iusti ad uitā, fruct⁹ autē impij ad peccatū. Via uitę custodienti disciplinā, q̄ autē increpationes relinquit errat. Abscondunt odiū labia mendacia, qui profert contumeliā insipiēs est. In multiloquio non deerit peccatū, qui autē moderatur labia sua prudentissimus est. Argentū electū lingua iusti, cor autē impiorū pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos, qui autē indocti sunt in cordis egestate moriēti. Benedictio domini diuites facit, nec sociabit̄ ei afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus, sapientia autē est uiro pru-

Diuites

confidunt in diuitijs suis tanq̄ in uoce boni in uita pauperis uox timoris ne deficiant utque de pauperis suis cogit.

dentia. Quod timet impius ueniet super eum, desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius, iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Timor domini apponet dies, & anni impiorum breuiabuntur. Expectatio iustorum letitia, spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis uia domini, & pauor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commouebitur, impij autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam, lingua prauorum peribit. Labia iusti considerant placita, & os impiorum peruersa. Ca. XI.

STatera dolosa abominatio est apud deum & pondus
Nequum uoluntas eius. Vbi fuerit superbia, ibi erit &
contumelia, ubi autem est humilitas, ibi & sapientia. Simplicitas iustorum dirigit eos, & supplantatio peruersorum uastabit illos. Non proderunt diuitiae in die ultionis, iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis dirigit uiam eius & in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos, & in insidijs suis capient iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes, & expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est, & tradet impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum, iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas, & in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur ciuitas, & in ore impiorum subuertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est, uir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana, qui autem fidelis est celet amici commissum. Vbi non est gubernator populus corruet, salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo, qui autem cauet laqueos

*Hoc capite
de actus sapientie
Salomon indunt*

parum qui ponitur impio

*

securus erit. Mulier gratiosa inuenit gloriã, & robusti
habebunt diuitias. Benefacit animæ suæ uir misericors
qui autē crudelis est etiã p̄p̄inquos abijcit. Impius facit
opus instabile, seminãti autē iustitiã merces fidelis. Cle
mentia preparat uitam, & sectatio malorū mortem. Ab
ominabile domino cor prauū, & uoluntas eius in his q̄
simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocēs
malus, semen autē iustorū saluabitur. Circulus aureus
in naribus suis, mulier pulchra & fatua. Desiderium ius
storū omne bonū est, prestolatio impiorū furor. Alij di
uidunt p̄pria & ditiores fiunt, alij rapiunt nō sua & sem
per in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabit
& qui inebriat ipse quoq̄ inebriabit. Qui abscondit fru
menta maledicetur in populis. Benedictio aut̄ super ca
put uendentū. Bene cōsurgit diluculo qui querit bona,
qui aut̄ inuestigator malorū est opprimet̄ ab eis. Qui cō
fidit in diuitijs suis corruet, iusti aut̄ quasi uirens folium
germinabūt. Qui conturbat domū suam possidebit uē
tos, & qui stultus est seruiet sapienti. Fructus iusti lignū
uitæ & qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra
recipit, q̄to magis impius & peccator.

Inebriare

hic popi salubri
hor t. ual dōctōria, uol
compāto p̄mo summo

Per Dominum

mentem nostram
intelligimus, iuxta
illud Apostoli. Nos
sacras templum Dei
Lignum uite
Vesio t̄m̄t̄ iquī sapientia
Ut legimus, lignū uite
t̄ amplexuans om̄s
ut̄ ut opus respicit ad
ad op̄m̄ lignū uite, qū
t̄ Christus op̄ seruitutis
bonū, s̄i sciam̄
Si iustus in terra.

Si multos causa p̄m̄t̄
nō iungit, quanto
terrōre sua op̄m̄t̄
fostores

mentum maledicetur in populis. Benedictio aut̄ super ca
put uendentū. Bene cōsurgit diluculo qui querit bona,
qui aut̄ inuestigator malorū est opprimet̄ ab eis. Qui cō
fidit in diuitijs suis corruet, iusti aut̄ quasi uirens folium
germinabūt. Qui conturbat domū suam possidebit uē
tos, & qui stultus est seruiet sapienti. Fructus iusti lignū
uitæ & qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra
recipit, q̄to magis impius & peccator.

Ca. XII.

Qui diligit disciplinā diligit scientiã, qui aut̄ odit in
crepationes insipiēs est. Qui bonus est hauriet sibi
gratiã a domino, qui aut̄ cōfidit in cogitationibus suis im
pie agit. Non roborabit̄ homo ex impietate, & radix ius
storū non cōmouebit̄. Mulier diligens corona est uiro
suo, & putredo in ossibus eius quē cōfusione res dignas
gerit. Cogitationes iustorū iudicia, & cōsilia impiorum
fraudulēta. Verba impiorū insidiant sanguini, os iustorū
liberabit eos. Verte impios & nō erūt, domus aut̄ iustorū
per

rum per

rum pmanebit. Doctrina sua noscitur uir, qui aut uanus
 & excors est patebit contēptui. Melior est paup & sus-
 ficiens sibi q̄ gloriosus & indigens pane. Nouit iustus
 iumentorū suorū animas, uiscera autē impiorū crudelia.
 Qui operat̄ terram suā satiabitur panibus, qui aut sectat̄
 ocium stultissimus est. Qui suauis est uiuit in moderati-
 onibus, in suis monitionibus reliquit contumeliā. Desi-
 derium impij monimentū est pessimorū, radix aut iusto-
 rū proficiet. Propter peccata labiorum ruina proxima
 malo, effugiet aut iustus de angustia. De fructu oris sui
 vnusquisq̄ replebitur bonis, & iuxta opa manuū suarū
 retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius, qui autē sa-
 piens est audit cōsilia. Fatuus statim indicat iram suā, qui
 aut dissimulat iniuriā callidus est. Qui quod nouit loqui-
 tur iudex iustitiæ est, qui autē mentitur testis est fraudu-
 lentus. Et qui promittit & quasi gladio pungitur cōscien-
 tiæ, lingua autē sapientū sanitas est. Labiū ueritatis firmu-
 erit imperpetuū, qui aut testis est repentinus cōcinnat lin-
 guam mendaciū. Dolus in corde cogitantū mala, q̄ aut
 pacis inuenit consilia sequitur eos gaudiū. Non cōtristas-
 bit iustū quicq̄ ei acciderit, impij aut replebuntur malo.
 Abominatio est domino labia mendacia, qui aut fidelis-
 ter agunt placēt ei. Homo uersutus celat scientiā, & cor
 insipientū puocat stultiā. Manus fortium dominabit,
 que autē remissa est tributis seruiet. Moeror in corde uiri
 humiliabit illū & sermone bono letificabit. Qui negli-
 git damnū ppter amicum iustus est, iter aut impiorū
 decipiet eos. Non inueniet fraudulentus lucrū, & sub-
 stantia hominis erit auri precium. In semita iustitiæ uita,
 iter autem deuium ducit ad mortem.

Ca. XIII.

c

*Clare docet qui
 clare intelligit*

omniū opprobrium

de uis

!

Filius sapiens doctrina patris, qui autē illudor est non
audit cū arguitur. De fructu oris sui homo satiabit
bonis, anima aut impiorū iniqua. Qui custodit os suum
custodit animā suam, qui aut incōsideratus est ad loquē
dum sentiet mala. Vult & non uult piger, anima aut ope
rantium inpinguabitur. Verbū mendax iustus detestas
bitur, impius aut confundit & confundetur. Iustitia cus
todit innocentis uiam, impietas autem peccatorem sup
plantat. Est quasi diues cū nihil habeat, & est quasi pau
per cum in multis diuitijs sit. Relempcio anime uiri di
uitie sue, qui autē pauper est increpationem nō sustinet.
Lux iustorum letificat, lucerna autem impiorū extinguet,
Inter superbos semp iurgia sunt, qui autē agunt omnia
cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata mi
nuetur, qui autē paulatim colligitur manu multiplicabi
tur. Spes que differit affligit animā, lignum uitæ desides
rium ueniens. Qui detrahit alicui ei ipse se in futurum
obligat, qui autē timet preceptū in pace uersabitur. Ani
mæ dolose errāt in peccatis, iusti autē misericordes sunt
& miserant. Filio doloso nihil erit boni, seruo autē sa
pienti prosperi erunt actus. Lex sapientis fons uitæ ut
declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiā in
itinere contemptorū uorago. Astutus omnia agit cū cō
silio, qui autē fatuus est aperit stulticiam. Nuncius impi
cadet in malū. Legatus fidelis sanitas. Egestas & igno
minia ei qui deserit disciplinā, qui aut acquiescit arguenti
glorificabitur. Desideriū si compleatur delectat animā,
detestatur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cū sapientis
bus graditur sapiens erit, amicus stultorū similis efficiet.
Peccatores psequitur malum, & iustis retribuēt bona

*N. ubi
uolentium
perpetuum*

Bonus reliquit heredes filios & nepotes, & custoditur
iusto substantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrum
& alijs congregantur absque iudicio. Qui parcat uirga
odit filium suum, qui autem diligit illum instanter erudit.
Iustus comedit & replet animam suam, uenter autem im-
piorum insaturabilis.

Ut Legimus De
Nabal uirum stulto,
cuius bona custodi-
ta erant Dauid regi,
cum Abigail in ex-
orem duxisset.

Ca. XIII.

Sapiens mulier edificat domum suam, insipiens extrus-
tam quoque manibus destruet. Ambulans recto itinere
& timens deum despicietur ab eo qui infami gradit
uia. In ore stulti uirga superbiae, labia sapientium custodiunt
eos. Vbi non sunt boues praesepe uacuum est, ubi autem ap-
parent plurimae segetes, ibi manifesta est fortitudo bouis
Testis fidelis non mentietur, profert autem mendacium
dolosus testis. Querit derisor sapientiam & non inuenit,
doctrina prudentium facilis. Vade contra uirum stultum, &
nescit labia prudentiae. Sapiencia callidi est intelligere
uiam suam, & prudentia stultorum errans. Stultus illudet
peccatum & inter iustos morabitur gratia. Cor quod nouit
amaritudinem animae suae, in gaudio eius non miscebitur
extraneus. Domus impiorum delebitur, tabernacula iustorum
germinabunt. Est uia quae uideatur homini iusta, nouis-
sima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore misce-
bitur, & extrema gaudij luctus occupat. Vni suis reple-
bitur stultus, & super eum erit uir bonus. Innocens credit
omni uerbo, astutus considerat gressus suos. Filio dolo-
so nihil erit boni, seruo autem sapienti prosperi erunt actus
& diriget uia eius. Sapiens timet & declinat a malo, stul-
tus transiit & confidit. Impaciens operabitur stultitiam, &
uir uersutus odiosus est. Possidebunt paruuli stultitiam
& expectabunt astuti scientiam, lacebunt mali ante bonos

Saluatio
Vae uobis, qui
nunc rictis,
postea plorabitis
Quia cito uadit,
lapis est cordis.
Gregorius,
Vbi nullus timor
ibi nulla salus,
Vbi nulla salus,
ibi omne malum

marans
uir pro
qui no
cur dis
erit mit
7 ma
a oppo
stulm

Maliciae pro
continuis amor

& impij ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper
odiosus est, amici uero diuitum multi. Qui despicit proximum
suum peccat, qui autem miseretur pauperis beatus erit.

Qui credit in domino misericordiam diligit, errant qui
operantur malum. Misericordia & ueritas preparant bona.

In omni opere bono erit abundantia, ubi autem uerba sunt
plurima, ibi frequenter egestas. Corona sapientum diuitiarum
eorum, fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis
fidelis, & profert mendacia uersipellis. In timore domini
fiducia fortitudinis, & filijs eius erit spes. Timor domini
fons uitae, ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi
dignitas regis, & in paucitate plebis ignominia principis.
Qui patiens est multa gubernatur sapientia, qui autem
impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carniuum sanitas
cordis, putredo ossium inuidia. Qui caluniam agentem
exprobrat factori eius, honorat autem eum qui miseretur
pauperis. In malicia sua repellit impius, sperat autem iustus
in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, &
indoctos quosque erudiet. Iusticia eleuat gentem, miseros
autem facit populos peccatum. Acceptus est regni minister
intelligens, iracundiam eius inutilis sustinebit. Ca. XV.

Responso mollis frangit iram, sermo durus suscitatur
furor. Lingua sapientum ornat scientiam, os fatuorum
ebullit stultitiam. In omni loco oculi domini, contemplantur
bonos & malos. Lingua placabilis lignum uitae, quae autem
immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam
patris sui, qui autem custodit increpationes astutior fiet.
In abundantia iustitia uirtus magna est, cogitationes autem
impiorum eradicabunt. Domus iusti plurima fortitudo
& in fructibus impij conturbatio. Labia sapientum differunt

Da aso.
Donec fueris solus
multos memorabis
annos
tempora si fuerint
umbra, solus eris.
In multiloquio
non deerit mendacium

minabunt scientiã, cor stultorum dissimile erit. Victis
me impiorũ abominabiles domino, uota iustorũ placabi
lia. Abominatio est domino uia impij, qui sequit̃ iustitiã
diligitur ab eo. Doctrina mala deferentiũ uiam uite, qui
increpationes odit morietur. Infernus & perditio coram
domino q̃to magis corda filiorum hominũ. Non amat
pestilẽs eum qui se corripit, nec ad sapiẽtes graditur. Cor
gaudens exhilarat faciem, in mœrore animi denũc̃ sp̃i
ritus. Cor sapientis querit doctrinã, & os stultorũ pascit̃
imperitia. Omnes dies pauperis mali, secura mens quasi
iuge conuiuiũ. Melius est parum cum timore domini, q̃
thesauri magni & insatiabiles. Melius est uocari ad ole
ra cũ charitate, q̃ ad uitulũ saginatũ cum odio. Vir iras
cundus puocat rixas, qui patiens est mitigat suscitatas.
Iter pigrorũ quasi sepes spinarũ, uia iustorũ absq̃ offens
diculo. Filius sapiens lætificat patrẽ, & stultus homo des
p̃icit matrẽ suam. Stultitia gaudiũ stulto, & uir prudẽs
dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi nõ est
consiliũ, ubi uero sunt plures cõsiliarij confirmant. Læ
tatur homo in sentẽtia oris sui, & sermo opportunus est
optimus. Semita uite super eruditũ, ut declinet de infer
no nouissimo Domũ superbore demoliet dominus, &
firmos faciet terminos uiduẽ. Abominatio domini co
gitationes malæ, & purus sermo pulcherrimus firmabit̃
ab eo. Conturbat domũ suã qui seclatur auariã, q̃ aut̃
odit munera uiuet. Per misericordiã & fidẽ purgantur
peccata, per timorẽ autem dñi declinat omnia malo.
Mens iusti meditabit̃ obedientiã, os impiorũ redundat
malis. Longe est dominus ab impijs, & oratiões iustorũ
exaudiet. Lux oculorũ lætificat animã, fama bona impij

gat ossa. Auris quæ audit increpationes uitæ, in medio
sapientium comorabit. Qui abiicit disciplinam despicit ani-
mam suam, qui autem acquiescit increpationibus possessor
est cordis. Timor domini disciplina sapientiæ, & gloria
præcedit humilitas. Ca. XVI.

Hominis est animam preparare & domini gubernare
linguam. Quanto magnus est humilia teipsum, &
coram deo inuenies gratiam. Omnes uia hominum patent
oculis eius, spirituum moderator est dominus. Reuela dno
opera tua, & dirigent cogitationes tuas. Vniuersa propter
femetipsum operatus est dominus, impiu quoque ad die
malum. Abominatio domini est omnis arrogans, etiam si
manus ad manum fuerit, non est innocens. Initium uia bonæ
facere iustitiam, accepta est apud deum magis quam immolare
hostias. Misericordia & ueritate redimit iniquitas, & in
timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino
uia hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. Me-
lius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.
Cor hominis disponit uiam suam, sed domini est dirigere gres-
sus eius. ^{diuina ueritas} Diuinitio in labijs regis, in iudicio non errabit os
eius. ^{in iudicio} Ponderus & statera iudicia domini sunt, & opera eius
omnes lapides læculi. Abominabiles regis qui agunt im-
pie, quonia iustitia firmat solium. Voluntas regum labia iusta
qui recta loquitur diriget. Indignatio regis nuncij mortis,
& uir sapiens placabit eum. In hilaritate uultus regis uita,
& clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam
quia auro melior est, & acquire prudentiam, quia preciosior
est argento. Semita iustorum declinat mala, custos animæ
sue seruat uitam suam. Contritionem præcedit superbia, &
ante ruinam exaltabit spiritus. Melius est humiliari cum mis-

aliis animam

*Opera nostra
domino reuelan-
tur, quomodo quis
nil sapere nouimus
auxilium ab eo
in cunctis que agi-
mus flagitamus,
in memoriam hanc
reducimus illius
diuinae habuerit
tibi, quod bonum
fecit, etiam si nihil
mali operatus fuerit
iniquitatem cordis
perdit, in quo læpi-
turi detrahit, superbia
preferendo, tamen
aliquid boni agere
possit.*

*Ad psalmum quod dicitur. 83.
Elegi abiecius domum
magis quam habitare in tabernaculis
peccatorum*

tibusq̄ diuidere spolia cū superbis. Eruditus in uerbo re-
periet bona, & qui sperat in domino ^{per hunc mundum hominem pro a alios} beatus est. Qui sa-
piens est corde appellabit prudēs, & qui dulcis eloquio
maiora reperiet. Fons uitæ eruditio possidentis, doctria
stultorū fatuitas. Cor sapiētis erudiet os eius, & labijs ei⁹
addet gratiā. Fauus mellis cōposita uerba, dulcedo aiæ
sanitas offium. Est uia quæ uidet homini recta & nouis-
sima eius ducūt ad mortē. Anima laborātis laborat sibi
quia cōpulis eum os suū. Vir insipiens fodit malū, & in
labijs eius ignis ardescit. Homo peruersus suscitāt lites,
& uerbosus separat principes. Vir iniquus ^{de uerbo} lactat amicū
suū, & ducit eum per uiam non bonā. Qui attonitis oculis
cogitat praua, mordens labia sua pficiet malum. Corona
dignitatis senectus, quæ in uis iustitię reperietur. Me-
lior est patiens uiro forti, & qui dominatur animo suo
expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a
domino temperantur.

Ca. XVII.

Melior est butcella sicca cū gaudio q̄ domus plena
mictimis cū iurgio. Seruus sapiēs dominabit stul-
tis filijs, & iter fratres hereditatē diuidet. Sicut igne pro-
bat argentū & aurū camino, ita corda probat dominus.
Malus obedit linguę iniquę, & fallax obtemperat labijs
mēdacibus. Qui despicit pauperē, exprobrat factori ei⁹,
& qui in ruina letatur alterius nō erit impunitus. Corona
senū filij filiorū, & gloria filiorū patres eorū. Nō decent
stultū uerba cōposita, nec principū labiū mētiens. Gēma
gratissima expectatio prestolātis, quo cūq̄ se uertit pru-
denter intelligit. Qui celat delictū querit amicitias, qui
altero sermone repetit separat federatos. Plus pficit cor-
reptio apud prudentē, q̄ centū plage apud stultū. Semp

*Aristo:
Ed que sunt in
uocē, sunt puri
passio nūm note
que sunt in am*

*Coram cano
capite feras.*

x

iurgia querit malus, angelus aut̄ crudelis mittet̄ cōtra eū.
Expedi magis ur̄se occurrere raptis fetibus, q̄ fatuo cōfi
dēt̄i sibi ī stulticia sua. Qui reddit mala, p̄ bonis, nō rece
det malū de domo eius. Qui dimittit aquā caput est iur
gior̄, & anteq̄ patiatur contumeliā iudiciū deserit. Et q̄
iustificat impiū, & qui cōdemnat iustum abominabilis
est uterq̄; apud deū. Quid prodest stulto habere diuiti
as, cum sapientiā emere non possit. Qui altā facit domū
suam querit ruinā, & qui euitat discere incidet in malum
Omni tēpore diligit qui amicus est, & frater in angustijs
cōprobatur. Stultus homo plaudet manibus suis cū spo
ponderit pro amico suo. Qui meditat̄ discordias diligit
rixas, & qui exaltat os suum querit ruinā. Qui peruersi
cordis est non inuenit bonū, & qui uertit linguā incidet
in malū. Natus est stultus in ignominiā suam, sed nec pa
ter in fatuo letabit̄. Animus gaudens etatē floridā facit,
spiritus tristis exiccat ossa. Munera de sinu impius acci
pit, ut peruertat semitas iudicij. In facie prudentis luget
sapientia, oculi stultor̄ in finibus terræ. Ira patris filius
stultus, & dolor matris quę genuit eum. Non est bonū
damnū inferre iusto, nec percutere principē qui recta iu
dicat. Qui moderat̄ sermones suos doctus & prudēs est
& preciosi spiritus uir eruditus. Stultus quoq̄; si tacuerit
sapiens reputabit̄, & si cōpresserit labia sua intelligens.

Capitulum.

XVIII.

Occasiones querit qui uult recedere ab amico, om̄i
tēpore erit exprobrabilis. Nō recipit stultus uerba
prudentiē; nisi ea dixeris quę uersant̄ in corde eius. Im
pius cū in profundū uenerit peccator̄ content̄, sed seq̄t̄
eum ignominia & opprobriū. Aqua profunda uerba

ex ore

^{confirmabit doctrinam}
 ex ore uiri, & torrens redundans fons sapientiæ. Accipere
 personam impij in iudicio non est bonum, ut declines a ueritate
 iudicij. Labia stulti miscet se rixis, & os eius iurgia
 prouocat. Os stulti ^{perit} contritio eius, & labia ipsius ^{infortuna} ruina aie
 eius. Verba bilinguis quasi simplicia, & ipsa perueniunt
 usque ad interiora uentris. ^{calidi} ^{infortuna} ^{infortuna} ^{infortuna}
 Pigrum deiecit timor, anime autem ^{diffidentia} effeminatae esuriet. Qui mollis & dissolutus est in ope
 suo, frater est sua opera dissipatis. Qui expellit mulierem
 bonam expellit bonum, qui autem tenet adulteram stultus est
 & insipiens. Turre fortissima ^{inimicitia} nomen domini, ad ipsam
 currit iustus & exaltabit. ^{inimicitia} ^{inimicitia} ^{inimicitia}
 Substantia diuitis urbs roboris eius, & quasi murus ^{inimicitia} circumdans eum. Antequam ^{inimicitia} con
 terat exaltat cor hominis, antequam glorificet humiliat. Qui
 prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, &
 contumeliose dignum. Spiritus uiri sustentat imbecillitatem
 suam, spiritum uero ad irascendum facile, quod poterit sustinere.
 Cor prudentis possidet scientiam, & auris sapientium que
 rit doctrinam. Donum hominis dilatat uiam eius, & ante prin
 cipes spacium ei facit. Iustus prior est accusator sui, uenit
 amicus eius & inuestigabit eum. Contradictiones comprimere
 fors, & inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiu
 uat a fratre quasi ciuitas firma, & iudicia quasi uectes ur
 bium. De fructu oris uiri replebit uenter eius, & genis
 mina labiorum ipsius saturabunt eum. Mors & uita in ma
 nibus lingue, qui diligunt eam comedent fructus eius.
 Qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & haurit in
 eundem a domino. Qui expellit mulierem bonam, expellit
 bonum, qui autem tenet adulteram stultus est & insipiens. Cum
 obsecrati omnibus loquitur pauper, & diues effabit rigide.
 Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

Sicut a fonte
 plurima manant
 flumina ita
 doctis multos
 potest docere

alia
 nocua
 sunt

Qui se exaltat
 humiliabitur
 et qui se humiliat
 et exaltabitur

Melior est simplex
dicitur, ut in dicitur
si ea que in scripturis
opprando & fini, quia
perit in his qui
causa in pollamur
in horum. p. d. d. d.
labia torquet.

Stulti cum quam
veritatis deserunt,
non esse se fatent
sed culpam suam
condonant. in firmis
quasi occasione
pocandi ipse torquet
nominem ex parte, et
ad tentandum hostem
nos sumus. dicitur
ut patet Gene. de
primis parentibus ca. iii.

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, q̄
diues torquens labia sua & insipiens. Vbi non est
scientia animæ nō est bonum, & qui festinus est pedibus
offendet. Stultitia hominis supplantat gressus eius, & cōs
tra deum feruet animo suo. Diuitię addunt amicos plus
rimos, a paupere autē & hi quos habuit separant. Testis
falsus nō erit impunitus, & qui mendacia loquitur non
effugiet. Multi colunt personā potentis, & amici sunt do
na tribuētis. Fratres hominis pauperis oderūt eum, in sup
& amici procul recesserūt ab eo. Qui tantū uerba sectat
nihil habebit, qui autē possessor est mentis diligit animā
suā & custos prudentiæ inueniet bona. Falsus testis non
erit impunitus, & qui loquit mēdacia peribit. Nō decēt
stultū diuitiæ, nec seruū dominari principibus. Doctris
na uiri per patientiā noscitur & gloria eius est iniqua præ
tergredi. Sicut fremitus leonis ita & regis ira, & sicut ros
sup herbā ita & hilaritas eius. Dolor patris filius stultus,
& tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus &
diuitiæ dant a parentibus, a dño autē proprie uxor pru
dēs. Pigredo immitit soporē, & anima dissoluta esuriet.
Qui custodit mandatū custodit animā suā, qui autē negli
git uiam suam mortificabit. Fenerat dño qui miseretur
pauperis, & uicissitudinē suā reddet ei. Eru di filium tuū
ne desperes, ad interfectionē autē eius ne ponas animā tuā
Qui em̄ impatiens est sustinebit damnū, & cū rapuerit
aliud apponet. Audi consiliū & suscipe disciplinā, ut sis
sapiens in nouissimis tuis. Multe cogitationes in corde
uiri, uoluntas autē domini in eternū permanebit. Homo
indigens misericors est, & melior est pauper iustus q̄ uir

Qui se uoxis domini in hystere recolat.

Stultitia
offendet
tra deum
rimos
falsus
effugiet
Multi colunt
na tribuētis
& amici
nihil habebit
suā & custos
erit impunitus
stultū diuitiæ
na uiri
& tecta
diuitiæ
dēs
Pigredo
Qui custodit
git uiam
pauperis
Eru di
ne desperes
Qui em̄
aliud
sapiens
uiri
Homo
indigens

mendax. Timor domini ad uitā & in plenitudine cōmo
 rabitur absq̄ uisitatione pessimi. Abscōdit piger manū
 suam sub ascella, nec ad os suū applicat eam. Pestilentæ
 flagellato stultus sapientior erit, si aut̄ corripueris sapien
 tem intelliget sapientiā. Qui affligit patrē & fugit matrē,
 ignominiosus erit & infelix. Non cesses audire fili do
 ctrinā, nec ignores sermones scientie. Testis iniquus des
 ridet iudiciū, & os impiorū deuorat iniquitatē. Parata
 sunt derisoribus iudicia, & mallei percucientes stultorū
 corporibus.

Ca. XX.

LVxuriosa res uinū, & tumultuosa ebrietas. Quicū
 q̄ his delectat̄ non erit sapiens. Sicut rugitus leonis
 ita & terror regis, qui prouocat eum peccat in animā suā
 Honor est homini qui separat se a contentionibus, oēs
 aut̄ stulti miscent̄ cōtumeiīs. Propter frigus piger arare
 noluit, mendicabit ergo estate & nō dabit̄ illi. Sicut aqua
 profunda, sic consiliū in corde uiri, sed homo sapiēs ex
 hauriet illud. Multi homines misericordes uocant̄, uirū
 aut̄ fidelē quis inueniet. Iustus q̄ ambulat in simplicitate
 sua, beatos post se filios relinquit. Rex qui sedet in solio
 iudicij, dissipat omne malū intuitu suo. Quis pōt dicere
 mundū est cor meum, purus sum a peccato. Ponderus &
 pondus, mensura & mensura, utrumq̄ abominabile est
 apud deū. Ex studijs suis intelligit̄ puer, si munda & res
 cta sint opera eius. Arem audientē & oculum uidentē
 dominus fecit utruq̄. Noli diligere somnū, ne te egestas
 opprimat. Aperi oculos tuos, & saturare panib̄. Malū
 est, malū est, dicit omnis emptor. Et cum recesserit, tunc
 gloriabit̄. Est aurū & multitudo gēmarū, uas aurū præs
 ciosum labia sciētię. Tolle uestimentū eius q̄ fidei uis or

d ij

dent
horribilis sanctorum
ferit comorari
est ubi uisitat
abscondit
Manum ad os porrigere
pestilentia
stultus
corripueris
conueniunt
intelliget
patrē
matrē
ignominiosus
infelix
Non cesses
audire
fili doctrinā
nec ignores
sermones scientie
Testis iniquus
desridet
iudiciū
& os impiorū
deuorat
iniquitatē
Parata
sunt
derisoribus
iudicia
& mallei
percucientes
stultorū
corporibus
Ca. XX.
LVxuriosa res uinū
& tumultuosa ebrietas
Quicūq̄
his delectat̄
non erit sapiens
Sicut rugitus leonis
ita & terror regis
qui prouocat eum
peccat in animā suā
Honor est homini
qui separat se a contentionibus
oēs aut̄ stulti
miscent̄ cōtumeiīs
Propter frigus piger arare
noluit
mendicabit ergo estate
& nō dabit̄ illi
Sicut aqua profunda
sic consiliū in corde uiri
sed homo sapiēs ex hauriet illud
Multi homines misericordes uocant̄
uirū aut̄ fidelē
quis inueniet
Iustus q̄ ambulat in simplicitate sua
beatos post se filios relinquit
Rex qui sedet in solio iudicij
dissipat omne malū intuitu suo
Quis pōt dicere mundū est cor meum
purus sum a peccato
Ponderus & pondus
mensura & mensura
utrumq̄ abominabile est apud deū
Ex studijs suis intelligit̄ puer
si munda & res cta sint opera eius
Arem audientē & oculum uidentē dominus fecit utruq̄
Noli diligere somnū
ne te egestas opprimat
Aperi oculos tuos
& saturare panib̄
Malū est
malū est
dicit omnis emptor
Et cum recesserit
tunc gloriabit̄
Est aurū & multitudo gēmarū
uas aurū præs ciosum labia sciētię
Tolle uestimentū eius q̄ fidei uis or
Sermones
Vix superius
Terren.
Sine ceree
et
Carbo friget
Vermis
Perius
Et prudentia
perdat
inuentura
terre
Suavis calaminibus
quas in regni calaminis
non
domum
perfr
leuina

extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis
 est homini panis mēdacij, & postea implebit os eius cal-
 culo. Cogitationes consilij roborant, & gubernaculis
 tractanda sunt bella. Et qui reuelat mysteria & ambulat
 fraudulēter, & dilatat labia sua, ne cōmisceris. Qui ma-
 ledicit patri suo & matri, extinguet lumen eius in medijs
 tenebris. Hereditas ad quā festinatur in principio, in no-
 uissimo benedictione carebit. Ne dicas reddā malū pro
 malo, expecta dominum & liberabit te. Abominatio est
 apud deū pondus & pondus, statera dolosa nō est bona
 A domino dirigunt gressus uiri, quis autē hominū intelli-
 gere potest uia suā. Ruina est homini deuotare sanctos,
 & post uota retractare. Dissipat impios rex sapiens, &
 incuruat super eos fornicē. Lucerna domini spiraculū
 hominis, quę inuestigat omnia secreta uentris. Misericordia
 & ueritas custodiunt regē, & roborat clemētia
 thron⁹ eius. Exultatio iuuenū fortitudo eorū, & dignitas
 senū canicies. Liuor uulneris absterget mala, & plagę
 in secretioribus uentris.

Ca. XXI.

Sicut diuisiones aquarū ita cor regis in manu domini,
 & quocūq; uoluerit inclinabit illud. Omnis uia uiri recta
 sibi uidetur, appendit autē corda dominus. Facere miseri-
 cordiā & iudicium, magis placet dño q̄z uictime. Exal-
 tatio oculorū est dilatatio cordis, lucerna impiorū pecca-
 tum. Cogitiōes robusti semp in abundātia, omnis autē
 uerger in egestate est. Qui congregat thesauros lingua
 mendacij uanus & excors est, & impinget ad laqueos
 mortis. Rapine impiorū detrahent eos, quia noluerunt
 facere iudiciū. Peruersa uia uiri aliena est a deo, qui autē
 mūd⁹ est rectū opusei⁹. Melius est sedere ī angulo do-

Quia quicūq; copios
 parte magis dicit
 quidam, et maxime
 huciam exornat
 Licit
 Nonna pro
 mition, ut in
 Lincipit per
 Sed unde ueniat
 exijit

Vicijs cum illiguntur

In fine suo misericordia
 pia in pietas
 Non in capillis sed in fortis
 canicies Laudanda quia
 alibi de Malibus p̄ter
 conum amor m̄

ma^{is} q̄ cum muliere litigiosa & in domo conuiuij. Aīa
impij desiderat malū, nō miserebit̄ pximo suo. Multa
to pestilente sapientior erit paruulus, & si sectet̄ sapientē
sumet scientiā. Excogitat iustus de domo impij, ut detra
hat impios a malo. Qui obturat aurē suā ad clamorem
pauperis, & ipse clamabit & nō exaudiet̄. Munus absco
ditum extinguit iras, & domū in sinu indignationē ma
ximā. Gaudiū iusto est facere iudiciū, & pavor operans
tibus iniquitatem. Vir qui errauerit in uia doctrinē, in
coetu gygantiū cōmorabitur. Qui diligit epulas in ege
state erit, qui amat uinū & pinguia nō ditabit̄. Pro iusto
dabit̄ impius, & pro recto iniquus. Melius est habitare
in terra deserta, q̄ cum muliere rixosa, & iracunda. The
saurus desiderabilis & oleum in habitaculo iusti, & prus
dens homo dissipabit illud. Qui sequit̄ iustitiā & miseri
cordiā, inueniet uitā & iustitiā et gloriā. Ciuitatem fortiū
ascendit sapiens, destruxitq̄ robur fiducia eius. Qui cu
stodit os suum & linguā suā, custodit ab angustijs ani
mam suā. Superbus & arrogās uocatur indoctus, qui in
ira operat̄ superbiā. Desideria occidūt pigrum, noluerūt
eīm quicq̄ manus eius operari. Tota die concupiscit &
desiderat, qui autē iustus est tribuet & nō cessabit. Hos
tie impiorū abominabiles quæ offerunt̄ ex scelere, Tes
tis mēdax peribit, uir obediēs loquetur uictoriam. Vir
impius procaciter obfirmat uultū suū, qui autē rectus est
corrigit uiam suam. Non est sapiētia, non est prudentia,
nō est consiliū contra dominū. Equus paratur ad diem
belli, dominus autē salutē tribuit.

Ca. XXII.

Melius est ^{si iudicatus} nomē bonū q̄ diuitiæ ^{inuidiam} multæ, sup argens
tū eīm & aurū gratia bona. Diues & paup̄ obuia

d iij

uerūt sibi, utriusq; operator est dominus. Callidus uidet
malū & abscondit se, innocēs pertrahit & afflicto est dam
no. Finis modestię timor domini, diuitię & gloria & uita
Arma & gladij in uia superbi, custos autē animę suę lon
ge recedit ab eis. Prouerbiū est. Adulescens iuxta uiam
suā, etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Diues pauperib; im
perat & qui accipit mutuū seru^o est fenerātis. Qui semis
nat iniquitatē metet mala, & uirga ire suę cōsummabit.
Qui pron^o est ad misericordiā benedicet, de panib; eim
suis dedit pauperi. Victoriā & honorē acquireret qui dat
munera, animā autē aufert accipientiū. Erice derisorē &
exibit cū eo iurgiū, cessabūtq; causę & cōtumelię. Qui
diligit cordismundiciā, ppter gratiā labiorū suorū, habe
bit amicū regē. Oculi domini custodiūt scientiā, & sup
plantātur uerba iniqui. Dicit piger Leo est foris, i medio
platearū occidēdus sū. Fouea profunda^o os aliene^o, cui irat^o
est dominus incidet in eā. Stulticia colligata est in corde
pueri, & uirga discipline fugabit eā. Qui calūniatur pau
perē ut augeat diuitias suas, dabit ipsi ditiori & egebit.
Fili mi inclina aurē tuā, & audi uerba sapientiū. Appone
autē cor ad doctrinā meā, quę pulchra erit tibi cū serua
ueris eā i uentre tuo. Et redūdabit i labijs tuis, ut sis in do
mino fiducia tua. Vnde & ostēdā eā tibi hodie. Ecce de
scripsi eā tibi tripliciter in cogitatiōibus & sciētia, ut ostē
derē tibi infirmitatē & eloquia ueritatis, respōdere ex eis
illis qui miserūt te. Nō facias uiolentiā pauperi, qā paup
est, neq; cōteras egenū in porta, quia iudicabit dominus
cām eius, & cōfiget eos q cōfixerūt animā eius. Noli esse
amicus homini iracūdo, neq; ambules cū uiro furioso,
ne forte discas semitas eius, & sumas scādalū animę tuę.

Ades a timentis
ad ueritate
multum est.

Noli esse cū his qui defigūt manus suas, & qui uades se offerūt pro debitis. Si enī nō habes unde restituas, quid causę est ut tollat operimentū de cubili tuo. Ne trāsgrediaris terminos ātiquos, quos posuerūt patrestui, Vidi sti uirū uelocē in opere suo, corā regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

Ca. XXIII.

Q Vando sederis ut comedas cū principe diligēter attēde quę sunt apposita ante faciem tuā, & statue cultrū in gutture tuo, si tamē habes ī potestate animā tuā Ne desideres de cibus eius ī quo est panis mēdaciij. Noli laborare ut dīteris, sed prudentiā tuę pone modū. Ne erigas oculos tuos ad opes quas nō potes habere quia facient sibi pennas quasi aquile & uolabunt in cęlū. Ne comedas cū homine inuido, & ne desideres cibos eius, qm̄ in similitudinē arioli & cōiectoris estimat quod ignorat. Comede & bibe dicet tibi, & mens eius nō est mecū. Cibus quos comederas euomes, & perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipiētū ne loquaris, quia despiciēt doctrinā eloquij tui. Ne attingas paruulorū terminos, & agrū pupillorū ne intro eas. Propinquus em̄ illorū fortis est, & ipse iudicabit cōtra te causā illorū. Ingrediatur ad doctrinā cor tuū & aures tuę ad uerba sciētij. Noli subtrahere a puero disciplinā, si percusseris eū uirga nō moriet. Tu uirga percuties eū, & animā eius de īferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecū cor meū & exultabūt renes mei cū locuta fuerint rectū labia tua. Nō emuletur cor tuū peccatores sed in timore domini esto tota die, qa habebis spē in nouissimo, & p̄stolatio tua nō auferet. Audi fili mi & esto sapiēs, & dirige in uia animū tuū, Noli esse in cōuiujs potatorū nec in

comestatiōibus eorū, qui carnes ad uescēdū cōferūt, quia
uacātes potibus & dātes symbola cōsumenī, & uestietur
pānis dormitatio. Audi patrē tuū qui genuit te, & nō cō
tēnes cū senuerit mater tua. Veritatē eme, & noli uende
re sapientiā & doctrinā & intelligentiā. Exultat gaudio
pater iusti, qui sapientē genuit letabitur in eo. Gaudeat
pater tuus & mater tua, & exultet q̄ genuit te. Prebe fili
mī cor tuū mihi, & oculi tui uias meas custodiāt. Fouea
em̄ pfunda est meretrix, & puteus angustus aliena. Insi
diat in uia quasi latro, & quos incautos inuenerit interfi
ciet. Cui uē cui⁹ patri uē, cui rixe, cui foueē, cui sine causa
uulnera, cui suffossio oculorū. Nōne his qui cōmorant̄
in uino & studēt calicibus epotandis. Ne intuearis uinū
quādo flauescit, cū splēduerit in uitro calor ei⁹. Ingridit̄
blande & in nouissimo mordebit ut coluber et sicut res
gul⁹ uenena diffūdet. Oculi tui uidebūt extrāeas et cor
tuū loquet̄ p̄uersa. Et eris sicut dormiēs ī medio mari, et
quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. Et dices. Verbera
uerūt me sed nō dolui, traxerūt me & ego nō fēsi. Quā
do euigilabo, et rursus uina reperiā. Ca. XXIII.

NEmuleris uiros malos, nec desideres esse cū eis,
q̄ rapinas meditat̄ mens eorū et fraudes labia eorū
loquūtur. Sapiētia edificabit̄ dom⁹, & prudētia roborā
bit̄. In doctrina replebūtur cellaria, uniuersa substātia p̄
ciosa et pulcherrima. Vir sapiēs fortis est, et uir doct⁹ ro
bustus & ualidus, q̄ cū dispositione initur bellū, et erit
salus ubi multa cōsilia sunt. Excelsa stulto sapiētia, in por
ta nō aperiet os suū. Qui cogitat mala facere stult⁹ uoca
bit̄. Cogitatio stulti peccatū est, et abominatio hominū
detractor, Si desperaueris lapsu sī die angustie, imminue

etur

etur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem,
et qui trahunt ad interitū liberare ne cesses. Si dixeris ui
res nō suppetūt, qui inspector est cordis ipse intelligit &
seruatorem animę tuę nihil fallit reddetq; homini iuxta
opera sua. Comede fili mi mel q̄a bonū est, & fauū dul
cissimū gutturi tuo. Sic & doctrina sapiētix animę tuę,
quā cū inueneris habebis in nouissimis spem, & spes tua
nō peribit. Ne insidieris & querās impietatem in domo
iusti, nec uastes requiē eius. Septies em̄ in die cadet ius
tus & resurget, impij autē corruent in malū. Cū cecide
rit inimicus tuus ne gaudeas & in ruina ei^p ne exultet cor
tuū, ne forte uideat dominus & displiceat ei, & auferat
ab eo irā suā. Ne contēdas cū pessimis, nec emuleris im
pios, quoniā nō habent futuroꝝ spem mali & lucerna
impiorū extinguet. Time dominū fili mi & regē, et cum
detractoribus nō cōmisceris. Quoniā repente cōsurget
perditio eorū & ruinā utriusq; quis nouit. Hęc quoq; sa
piētibus. Cognoscere personā in indicio nō est bonum.
Qui dicunt impio iustus es, maledicent eis populi, & de
testabūtur eostribus. Qui arguūt eū laudabunt, & sup
eos ueniet benedictio. Labia deosculabit qui recta uer
ba respōdet. Prepara foris opus tuū, & diligenter exerce
agrū tuū, & postea edifices domū tuā. Ne sis testis frus
tra cōtra proximū tuū, ne lactes quēq; labijs tuis. Ne di
cas quomodo fecit mihi sic faciā ei, & reddam unicuiq;
secundū opus suū. Per agrū pigri transiui, & per uineā
uiri stulti. Et ecce totū repleuerant urticę, & operuerant
superficiem eius spine, & maceria lapidū destructa erat.
Quod cū uidissem posui in corde meo, & exēplo didici
disciplinam. Vsq; quo piger dormies, usq; quo de som

no confurges. Parum inquam dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conferes vt quiescas & ueniet tibi quasi cursor egestas tua & mendicitas quasi uir armatus.

Ca. XXV

HE quoq; parabolę salomonis quas trāstulerūt uiri hezechię regisiuda. Gloria dei est celare uerbū, & gloria regū inuestigare sermonē. Celū sursum et terra deorsū et cor regū inscrutabile. Aufer rubiginē de argēto et egredietur uas purissimū. Aufer impietatē de uultu regis, & firmabitur iusticia thronus eius. Ne gloriosus appareas corā rege, & i loco magnorū ne steteris. Melius est em̄ ut dicat tibi ascende huc, q̄ ut humilieris corā principe. Quę uiderūt oculi tui ne pferas in iurgio cito ne postea emendare nō possis cū dehonestaueris amicū tuū. Causā tuā tracta cū amico tuo, & secretū extrā eo ne reueles, ne forte insultet tibi cū audierit et exprobrare nō cesset. Gratia et amicitia liberāt quas tibi serua ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argēteis qui loquit uerbū in tēpore suo. In auris aurea et margarita fulgens qui arguit sapientē et aurē obediētē. Sicut frigus niuis in die messis ita legatus fidelis ei qui miserit eū, animā ipsius reuiescere facit. Nubes et uentus et pluuia nō sequētes, uir gloriosus & promissa nō cōplens. Patientia lenietur princeps, & lingua mollis cōfringet duriciā. Mel inuesti comede qđ sufficit tibi, ne forte satiatus euomas illud. Subtrahe pedē tuū de domo, pximi tui ne quādo satiatus oderit te. Iaculū & gladiū & sagitta acuta, homo qui loquit cōtra pximū suū falsū testimoniū. Deus putridus & pes lassus, qui sperat sup infideli in die angustię & amittit palliū in die frigoris. Acetū in nitro, qui cātat

carmina cordi pessimo. Sicut tinea uestimēto & uermis ligno, ita tristitia uiri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illū, si sitit da ei aquā bibere. Prunas em cōgredabis sup caput eius, & domin⁹ reddet tibi. Ventus aq̄ lo dissipat pluuias & facies tristis linguā detrahētē. Melius est sedere in angulo domatis, q̄ cū mulier litigiosa & in domo cōmuni. Aqua frigida animę sitiētī, & nūci⁹ bonus de terra longinqua. Fons turbatus pedę & uena corrupta iustus cadens corā impio. Sicut qui mel multū comedit nō est ei bonū, sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens & absq̄ muroꝝ ambitu, ita uir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

Ca. XXVI.

Quomodo nix ī estate, & pluuię in messe, sic indecens est stulto gloria. Sicut auis ad alta trāsuolās, & passer quolibet uadens, sic maledictū frustra prolatū in quēpiam supueniet. Flagellū ex quo & chamus asino, & uirga in dorso imprudentiū. Ne respōdeas stulto iuxta stultitiā suā, ne efficiaris ei similis. Respōde stulto iuxta stultitiā suam, ne sibi sapiens esse uideat. Claudus pedibus et iniquitatē bibens, qui mittit uerba per nuncium stultū. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias sic indecens est in ore stultorū parabola. Sicut qui mittit lapidē in aceruū mercurij, ita qui tribuit insipiētī honorē Quomodo si spina nascat ī manu temulēti, sic parabola in ore stultorū. ludiciū determinat causas, & qui iposuit stulto silentiū iras mitigat. Sicut canis qui reuertitur ad uomitū suū, sic imprudens qui iterat ad stultitiā suā. Vidisti hominē sapiētem sibi uideri, magis illo spem habebit insipiēs. Dicit piger. Leo est in uia, & leæna in itinere

Aceruus Mercurij

bus. Sicut ostiū uertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manus sub ascella sua, & laborat si ad os suū eas cōuerterit. Sapiētior sibi stultus uidet, septem uiris loquētibus sententias. Sicut qui apprehēdit auribus canē, sic qui transit & impatiens cōmiscetur rixę alterius. Sicut noxius est qui mittit sagittas et lanceas in mortē, ita uir qui fraudulēter nocet amico suo, & cū fuerit deprehēsus dicet ludens feci. Cū defecerint ligna extinguet ignis, & susurrone subtracto iurgia cōquiescūt. Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignē, sic homo iracūndus suscitatur rixas. Verba susurrōis quasi simplicia, & ipsa pueniūt ad ītima cordis. Quomodo si argēto sordido ornare uelis uas fictile, sic labia tumētia cū pessimo corde sociata. Labijs suis itelligit inimicus, cū in corde tractauerit dolos. Quādo submiserit uocē suā ne credideris ei, quoniā septē nequicię sunt in corde illius. Qui operit odiū fraudulēter, reuelabit malicia eius in cōcilio. Qui fodit foueā incidit in eā, & qui uoluit lapidem reuertetur ad eā. Lingua fallax non amat ueritatem, & os lubricū operatur ruinas.

Ca. XXVII.

NE glories in craftinū, ignorās quid supuētura pariat dies. Laudet te alienus & nō os tuū, extraneus & nō labia tua. Graue est saxū & onerosa arena, sed ira stulti utroq; grauior. Ira nō habet misericordiā nec erūpens furor, & impetū concitati spiritus ferre quis poterit, Melior est manifesta correptio, q̄ amor absconditus. Meliora sunt uulnera diligentis, q̄ fraudulenta oscula odiētis. Anima saturata calcabit fauū, & anima esuriens etiā amarū pro dulci sumet. Sicut auis transmigrans de nido suo, sic uir qui derelinquit locū suū. Vnguento &

uarijs odoribus delectatur cor, & bonis amici consilijs
anima dulcoratur. Amicū tuū & amicū patris tui ne dis
miseris, & domū fratris tui ne ingrediaris in die afflictio
nis tuę. Melior est uicinus iuxta, q̄ frater pcul. Stude sa
pientię fili mi, & lætifica cor meū, ut possis exprobrant
respōdere sermonē. Astutus uidens malū absconditus
est, paruuli transeūtes sustinuerūt dispendia. Tolle uesti
mentū eius qui spopōdit pro extraneo & pro alienis au
fer ei pignus. Qui benedicit proximo suo uoce grādi de
nocte consurgēs maledicēti similis erit. Tecta perstilātia
in die frigoris & litigiosa mulier cōparātur. Qui retinet
eam, quasi qui uentū teneat, & oleū dextrę suę euacuat.
Ferrū ferro exacuitur, & homo exacuit faciē amici sui.
Qui seruat ficū comedet fructus eius, & qui custos est
domini glorificabit. Quomodo in aquis resplēdent uul
tus pspicientiū, sic corda hominū manifesta sunt prudē
tibus. Infernus & p̄ditio nūq̄ implent̄ similiter & oculi
hominū insatiabiles. Quomodo p̄batur in conflatorio
argentū & in fornace aurū, sic probatur homo ore lau
dātis. Cor iniqui inquit mala, cor aut̄ rectū inquit scis
entiā. Si contuderis stultū in pila quasi ptifanas feriēte des
sup pilo, nō auferet̄ ab eo stultitia eius. Diligenter agnos
ce uultū pecoris tui, tuosq̄ greges cōsidera. Nō em̄ has
bebis iugiter potestatē sed corona tribuet̄ tibi in genera
tione & generationē. Aperta sunt prata & apparuerunt
herbe uirētes, & collecta sunt fena de mōtibus. Agni sūt
ad uestimentū tuū, & hędi ad agri præciū. Sufficiat tibi
lac caprarū in cibos tuos, & in necessaria domus tuę &
ad uictum ancillis tuis.

Capitulum.

XXVIII.

e iij

FVgit impius nemine psequente, iustus aut̄ quasi leo
confidens absq̄ terrore erit. Propter peccata terræ
multi principes eius, & ppter hominis sapientiã & horũ
scientiam quæ dicunt̄ uita ducis longior erit. Vir pau-
per calumnians pauperes, similis est imbr̄i uehementi in
quo paratur fames. Qui derelinquũt legẽ laudant impiũ
qui custodiunt succendunt̄ contra eum. Viri mali nõ co-
gitant iudiciũ, qui autẽ inquirunt dominũ animaduertũt
omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua,
q̄ diues in prauis itineribus. Qui custodit legem filius
sapiens est, qui autẽ comesatores pascit cõfundit patrem
suũ. Qui coaceruat diuitias usuris & fenore liberali in
pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas ne au-
diat legem oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos
in uia mala, in interitu suo corruet, & simplices posside-
bunt bona eius. Sapiens sibi uidet̄ uir diues, pauper autẽ
prudens scrutabitur eũ. In exultatione iustorũ multa glo-
ria est, regnãtibz impijs ruinã hominũ. Qui abscondit
scelera sua nõ diriget̄, qui autem confessus fuerit & relis-
querit, misericordiã cõsequet̄. Beatus homo qui semp̄
est pauidus, qui uero mentis est durẽ corruet in malum.
Leo rugiẽs & ursus esuriens princeps impius sup popu-
lũ pauperẽ, Dux indigens prudentia multos opprimet
per calumniã, qui autem odit auariciã, longi fiant dies
eius. Hominẽ qui calũniat animæ sanguinem, si usq̄ ad
lacum fugerit nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter
saluus erit, qui puerlis graditur un̄s cõcidet semel. Qui
operatur terrã suam satiabitur panibus, qui autẽ sectat̄
ociũ replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabi-
tur, qui autẽ festinat ditari nõ erit innocens. Qui cognos-

cit in iudicio faciem non bene facit, iste pro bucella panis
deserit ueritatem. Vir qui festinat ditari & alijs iuidet,
ignorat q̄ egestas superueniet ei. Qui corripit hominē,
gratiam postea inueniet apud eum, magis q̄ ille qui per
linguæ blandimēta decipit. Qui subtrahit aliquid a pa-
tre suo uel a matre & dicit hoc nō esse peccatū, particeps
homicidę est. Qui se iactat & dilatat iurgia concitat, qui
uero sperat in domino saluabit̄. Qui cōfidit in corde suo
stultus est, qui aut̄ gradit̄ sapiēter ipse laudabit̄. Qui dat
pauperi nō indigebit, qui despicit deprecantē sustinebit
penuriā. Cum surrexerint impij abscondent̄ hoīes, cum
illi perierint multiplicabunt̄ iusti. Ca. XXIX.

Viro qui corripientē dura ceruice cōtēnit repentin⁹
ei supueniet interitus, & eū sanitas nō sequetur. In
multiplicatione iustorū letabitur uulgus, cū impij sump-
serint principatū gemet populus. Vir qui amat scientiā
lætificat patrem suum, qui autem nutrit scortum perdet
substantiam. Rex iust⁹ erigit terram, uir auarus destru-
et eam. Homo qui blandis fictisq̄ sermonibus loquitur
amico suo, rhete expandit gressibus eius. Peccantem
uirum iniquum inuoluet laqueus, & iustus laudabitur
atq̄ gaudebit. Nouit iustus causam pauperum, impius
ignorat sententiā. Homines pestilentes dissipant ciuitas-
tem, sapientes uero auertunt furorem. Vir sapiens si cum
stulto contenderit, siue irascitur siue rideat non inueniet
requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem, iusti aut̄
querunt animam eius. Totum spiritum suum profert
stultus, sapiens differt & reseruat in posterum. Princeps
qui libenter audit uerba mendacij omnes ministros has-
bet impios. Pauper & creditor obuiauērūt sibi, utriusq̄

illuminator est dominus. Rex qui iudicat in ueritate pau-
peres thronus eius in eternū firmabitur. Virga atq; cor-
reptio tribuit sapientiā, puer autem qui dimittitur uolū-
tati suę confundit matrem suam. In multiplicatione im-
piorum multiplicabuntur scelera, & iusti ruinas eorum
uidebunt. Erudi filium tuum & refrigerabit te, & dabit
delicias animę suę. Cum prophetia defecerit dissipabi-
tur populus, qui uero custodit legem beatus est. Seruus
uerbis non potest erudiri, quia quod dicit intelligit, &
respondere contemnit. Vidisti hominem uelocem ad
loquendū, stultitia magis sperāda est q̄ illius correctio.
Qui delicate a pueritia sua nutrit seruum suum, postea
sentiet eum contumacem. Vir iracundus prouocat rix-
as, & qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum
procliuior. Superbum sequitur humilitas, & humilem
spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit ani-
mam suam, adiurantem audit & non indicat. Qui timet
hominem cito corruet, qui sperat in domino subleuabit̄
Multi requirūt faciem p̄cipis & iudiciū a domino egre-
ditur singulorū. Abominatur iusti uirū impiū, & abomi-
natur impij eos qui in recta sunt uia. Verbū custodiens
filius, extra perditionem erit. Ca. XXX.

Verba congregantis filij uomentis. Visio quam lo-
cutus est uir cum quo est deus, & qui deo secum
morante confortatus ait. Stultissimus sum uiroꝝ, & sas-
pientia hominū non est mecū. Non didici sapientiam, &
noui scientiā sanctorū. Quis ascendit in cglū atq; descen-
dit? Quis continuit spiritū in manibus suis? Quis collis-
gauit aquas quasi in uestimento? Quis suscitauit oēster-
minosterre? Qd̄ nomē est eius, & qd̄ nomen filij eius
si nosti?

si nosti? Omnis sermo dei ignitus clypeus est omnibus
sperantibus in se. Ne addas quicquid uerbis illius, & argu-
aris inueniaris quod mendax. Duo rogauit ne deneges mihi
antequam moriar. Vanitatem & uerba mendacij longe fac
a me, Mendiцитatem & diuitias ne dederis mihi. Tribue
tantum uictui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad
negandum & dicam, quis est dominus, aut egestate com-
pulsus furer & periure nomē dei mei. Ne accuses seruū
ad dominū suum, ne forte maledicat tibi & corruas. Ge-
neratio que patri suo maledicit, & que matri sue non bene-
dicit. Generatio que sibi munda uidetur, & tamē non est
lota a fordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi, &
palpebre eius in alta surrecte. Generatio que per denti-
bus gladios habet, & comandit molaribus suis ut comedat
inopes de terra & pauperes ex hominibus. Sanguis uere
duo sunt filij dicentes, auffer auffer. Tria sunt insatura-
bilia, & quartum quod nunquam dicit sufficit. Infernus & os
uulue, & terra que non satiatur aqua, ignis uero nunquam dicit
sufficit. Oculum qui subsannat patrem & qui despicit par-
tum matris sue, suffodiant eum corui de torretibus & co-
medant eum filij aquile. Tria sunt difficilima mihi, &
quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo, uiam colu-
bri super petram, uiam nauis in medio mari, & uiam uiri
in adolescentia. Talis est & uia mulieris adultere, que co-
medens & tergens os suum dicit. Non sum operata malum.
Per tria mouetur terra, et quartum non potest sustinere. Per
seruum cum regnauerit, per stultum cum saturatus fuerit
cibo, & per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit
assumpta, & per ancillam cum fuerit heres domus sue.
Quattuor sunt minima terre, & ipsa sunt sapientiora sa-

pietibus. Formice populus infirmus, qui præparat in
messe cibum suum. Lepusculus plebs inuálida, qui col-
locat in petra cubile suum. Regem locusta non habet,
& egreditur uniuersa per turmas suas. Stellio manibus
nititur, & moratur in edibus regis. Tria sunt quæ bene
gradiuntur, & quartū quod incedit feliciter. Leo fortissim⁹
bestiarū, ad nullius pauebit occursum. Gallus succinctus
lumbos suos & aries, nec est rex qui resistat ei, & qui stul-
tus apparuerit postquam eleuatus est in sublime. Si enim in-
tellexisset ori suo imposuisset manū. Qui autē fortiter
premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrū, & qui
uehemēter emungit elicit sanguinem, & qui prouocat
iras producit discordias.

Ca. XXXI.

Verba lamuelis regis. Visio qua erudiuit eū mater
sua. Quid dilectē mi, quod dilectē uteri mei, quid
dilectē uotorū meorū? Ne dederis mulieribus substan-
tiam tuam, & diuitias tuas ad delendos reges. Noli regi-
bus o lamuel noli regibus dare uinū, quia nullum secre-
tum est ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant & obliuis-
cantur iudiciorum, & mutent causam filiorū pauperis.
Date siceram merentibus, & uinum his qui amaro sunt
animo. Bibant & obliuiscantur egestatis suę, & doloris
sui nō recordentur amplius. Aperi ostium tuo, & cau-
sis omnium filiorū qui pertranseunt. Aperi os tuū, decerne
quod iustum est, & uindica in opem & pauperē. Aleph.
Mulierem fortem quis inueniet? Procul, & de ultimis
finibus precium eius. Beth. Confidit in ea cor uiri sui, &
spolijs non indigebit. Gimel. Reddet ei bonū & nō ma-
lū, omnibus diebus uitę suę. Deleth. Quęsiuit lanam et
linū, & operata est consilio manuum suarū. He. Facta est

quasi nauis institoris, de longe portans panē suū. Vau.
Et de nocte surrexit deditq; prædā domesticis suis, & ci-
baria ancillis suis. Zai. Considerauit agrum & emit eū
de fructu manū suarū plantauit uineam. Heth. Accin-
xit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachiū suū.
Teth. Gustauit & uidit qm̄ bona est negociatio eius,
non extinguetur in nocte lucerna eius. loth. Manum
suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderūt fufum
Caph. Manum suā aperuit inopi & palmas suas exten-
dit ad pauperem. Lamech. Non timebit domui suæ a
frigoribus niuis, omnes enim domestici eius uestiti sunt
duplicibus. Mem. Stragulatam uestem fecit sibi, bys-
sus & purpura indumentum eius. Nun. Nobilis in por-
tis uir eius, quando sederit cū senatoribus terrę. Samech.
Syndonē fecit & uendidit, et cingulū tradidit chananeo.
Ayn. Fortitudo & decor indumentū eius, & ridebit in
die nouissimo. Phe. Os suū aperuit sapientię, & lex cle-
mentię in lingua eius. Sade. Cōsiderauit semitas domus
suæ, & panem ociosa non comedit. Coph. Surrexerunt
filij eius & beatissimam p̄dicauerūt, uir eius & laudauit
eā. Res. Multę filię cōgregauerunt diuitias, tu supgressa
es uniuersas. Syn. Fallax gratia & uana est pulchritudo,
mulier timens dominum ipsa laudabitur. Thau. Date
ei de fructu manuum suaum & laudent eam in portis
opera eius.

Finis.

Impressum Viennæ Austriæ per
Ioannem Singrenium.

